

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
EMMER LÁSZLÓ

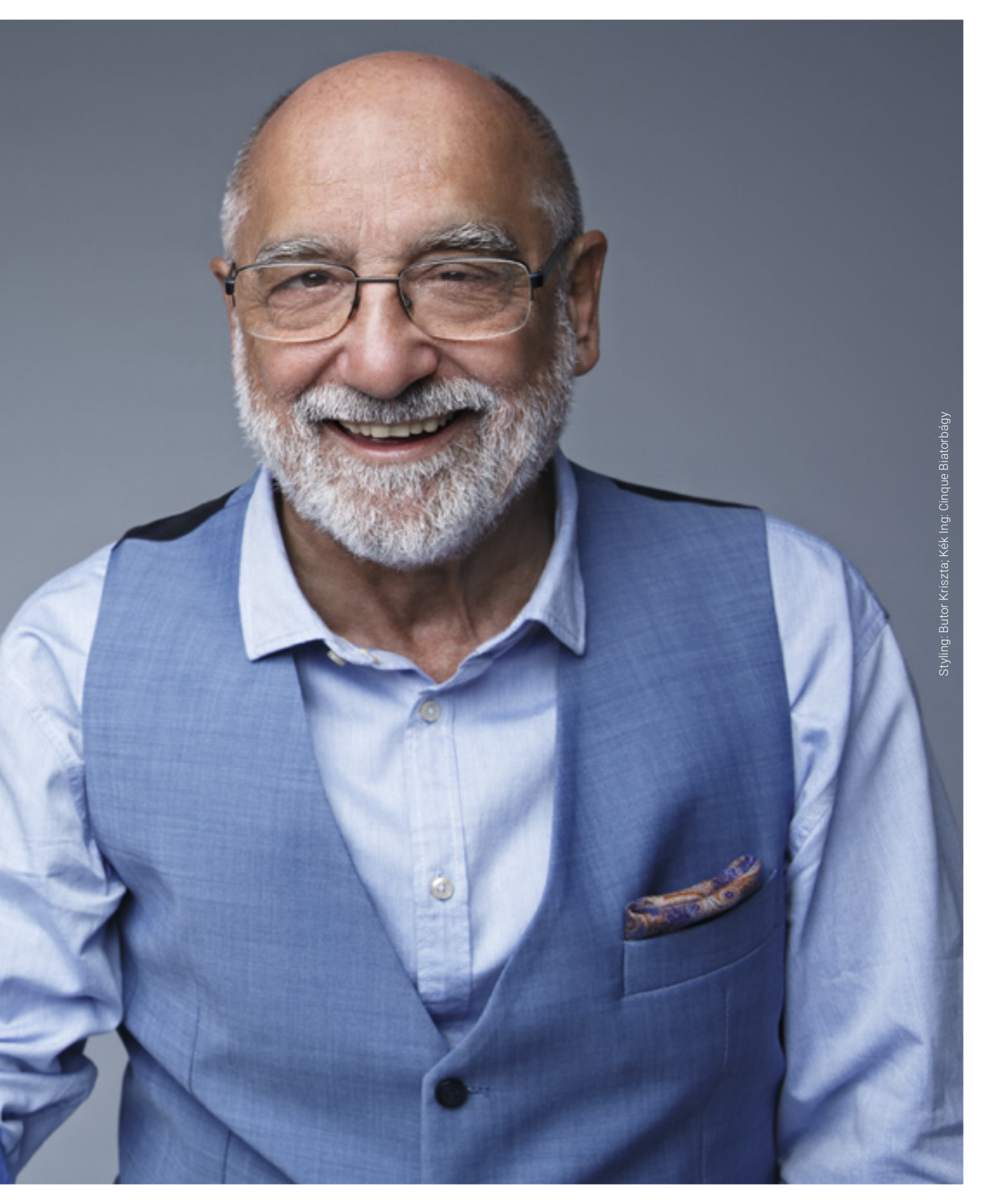
SOROZAT –
KÉPMÁS

„Ha nem tudnánk együtt nevetni és vacsorázni, nem működne az egész”

Dani azok közé az emberek közé tartozik, akikkel nem lehet nem megállni beszélgetni. Olyan természetes örömmel és érdeklődéssel fordul feléd, hogy eszedbe sem jut, hogy csak odabiccents neki, mert onnantól kezdve, hogy van valami közös ügyetek, egyszerre az ő nagy kalákájában találsz magad, teljes jogú tagként. Ezt nemcsak emberként tapasztaltam meg, hanem a Képmással is, a kapolcsi Versudvarban, ahova két éve meghívott minket. Hogy is maradhatnánk akkor ki a 70. születésnapjából? Isten éltesse sokáig Gryllus Dánielt! És a Kossuth-díjas Kaláka minden tagját!

- ◆ – **Vannak olyan születésnapjaid, amelyek különösen emlékezetesek?**
– Emlékszem például az ötvenedikre, épp húsvétra esett, gyönyörű tavasz volt, a hársfa alatt ült az egész család, és valami mennyei béke volt. Aztán a hatvanadikra. Mindig meghitt születésnapokat tartunk, de akkor Samu fiam kitalálta, hogy meghangszereli a *Teljesség felé* dalsorozatokat, és előadják. Ezt most a hetvenedikre is megismétlik. A gyerekkori születésnapok egybefolytak. Aztán arra emlékszem, hogy sokszor nem volt könnyű egyeztetni magát az alkalmat, amíg kicsik voltak a gyerekek, főleg az én utazásaim miatt volt nehéz egyeztetni, mára még bonyolultabb, hisz a gyerekek időbeosztásához is igazodni kell.

Styling: Butor Kriszta, Kék Ing: Cinqe Biatorbágy

– Ezek az ünnepek számvetést, különleges hálaadást is jelentenek számodra?

– A hálaadás és elgondolkodás nincs születésnaphoz kötve, ahogy öregszem, egyre inkább igénylem. Nem tudom korokra, mérföldkövekre bontani az életem, ahogy a Kalákával kapcsolatban is, azt érzem, hogy minden természetesen fejlődött, alakult.

– Arra a pillanatra sem emlékszel, amikor először érezted, hogy zenélő műgyetemistából zenész lettél? Hisz nem volt ez a kezdetektől egyértelmű.

– Nem volt egyértelmű, de egy gomolygó átmenet volt. Másodéves voltam, amikor '69-ben megalakult a Kaláka, és hamar áttevéődött a hangsúly a zenélésre. Hívtak a tévébe, vidékre, a tanáraink is becsülték ezt a munkát. Mire diplomáztam, már külföldet járó zenekar voltunk, kisebb kitüntetések is kaptunk. A feleségemmel, Kőváry Katalinnal való megismerkedésünk is a Kalákához kapcsolódott, színházi rendezőként találkoztam vele, egy estre kért fel minket. '72-ben feleségül vettem. Sokat hozzátett a munkánkhöz is, új szemléletet adott nekünk a színpadi létezéssel és a versek előadásával kapcsolatban. Így fokozatosan gördült bele az életembe a zene, a színpad, a költészet. Amikor diplomáztam, már halvány esélyem sem volt rá, hogy építőmérnök legyem belőlem.

– A munka és a magánélet azóta is nehezen választható szét a családotban?

– Én még a szabadságra is viszek mindig egy kis munkát. A Kaláka 50 jubileumi év után elutaztunk feleségemmel Zanzibárba, az ilyenkor remek éghajlatú „paradicsomba”. Kicsi sziget remek szállodákkal, nagyon kedves és szép emberekkel. Persze a teljes kikapcsolódás, tengerparti pihenés, úszkálás, olvasgatás közepette is gondol az ember a jövő terveire, születnek új ötletek, ezek vagy megvalósulnak vagy feledésbe merülnek. Nagy szerencse volt, hogy gyönyörű holdtöltét is kifogtunk. Ez engem mindig nagyon megfog, de ott a tenger felett a pálmafák között még varázslatosabb volt.

– Azóta a gyerekeid is színpad közelében dolgoznak, Dorka színésznő, Samu zeneszerző. Egy családi összejövetelen is mindenki hozza a szakmai ötleteit?

– Egyikünké sem fix munkaidős állás. Ha a gyerekek itt vannak vasárnapi ebédre, a zene, az előadások, a fesztiválok, forgatások átszövik ezeket az alkalmakat, hiszen mindenki elmeséli, épp mi foglalkoztatja. De ez nem azt jelenti, hogy végig szakmázunk.

– Van olyan emléked, hogy kicsi korukban nagyon megleptek a gyerekeid?

– Dorka egész kicsi volt még, amikor észrevettem, hogy mennyire kiragogy a kórusból. Samu gyerekkorában az őszinteségével és a bizalmával lepett meg. Például egyszer egy erdélyi kiránduláson a Gyilkos-tónál azt mondtam neki, hogy ha ide bedobunk egy pénzt, az visszajön, mint Rómában a Trevi-kútnál, ő meg annyira bízott bennem, hogy szó szerint vette. Bedobtuk, és ő nézte, mikor jön vissza a pénzérme. Ez a feltétlen bizalom megrendíti az embert.

– Megváltoztattak?

– Én a családalapítást is olyan egyívűnek érzem, de a gyerekek egészen biztosan megváltoztatják a szülőt.

– Szerinted 70 évesen az ember már jobban ismeri magát? Vagy épp kétségei támadnak?

– Ösztönös embernek ismerem magam, a barátságokban is, a pénzügyekben is, hallgatok az ötletekre...

– Vagyis eleve nem vagy nagyon spekulációs alkat, ezen se gondolkodsz sokat?

– Azért ez sem igaz, vannak azért nálam hosszú gondolkodást igénylő dolgok. A Családi kör című nótát például húsz évig írtam. Az a Tíz példázat, Sumonyi Zoli versei, amelyeket áprilisban éneklünk a Várkert Bazárban, szintén jó néhány évig pihent nálam, és egyszer csak betalált.

– Azt meg tudnád mondani, melyik az a tulajdonságod, talentumod, amelyikért a leghálásabb vagy?

– Például az, hogy nem vagyok görcsös az üzleti életben, nem akarom, hogy minden egyes pillanatomban, akcióm nyereséges legyen. Ha tetszik egy lemez, kiadjuk, és ha véletlenül bukunk rajta, majd a másikon nyerünk. Ha pályázunk, és nem kapunk pénzt, megcsináljuk anélkül. Rossz érzésem lenne, ha emiatt egy fontos dolog nem valósulna meg. Viszont gátlásaim sincsenek ezzel kapcsolatban, vagyis nem szégyellem bementeni a koncerten, hogy kapható egy lemez, hanem szeretettel ajánlom, hisz nektek csináltuk, azért, hogy örüljetez neki, vigyétek! Nem dugom el a tallérokat a földbe, hanem felmutatom. Ez most nagyon az üzletről szólt, de ennek más aspektusai is vannak. Ha az ember föl tud valamit kínálni, akkor adja oda, csinálja meg! Károlyi Amy mondta még nagyon régen, amikor azt mondtuk, nem akarunk az asztalfióknak írni, hogy nem árt az, ha ki lehet húzni azt az asztalfiókot, és van benne valami, amikor az embernek épp nincs

Ing és nadrág: Reserved, kabát: a stylist sajátja, cipő: G-Star

semmi a kezében. Persze az enyémben már lehet, hogy annyi van, amennyit egész életemben nem tudok megvalósítani. És közben nagyon megváltozott a világ is, Kányádi Sándor bácsi mindig azt mondta, fel kell hurcolkodni az internetre, vagyis valójában már szinte nincs is asztalfiók. Az öregek sopánkodnak, hogy az emberek nem olvasnak verseket, a fiatalok meg egyszerűen fölraják az online-ra, és ott olvassák is. Lackfi Jánossal most mi is feltettük a *Himnusz az égi-földi kenyérről* című dalunkat, bárki meghallgathatja. Az evangélikus egyház az Úrvacsora Évének dalává tette. Úgy találtuk ki, hogy könnyen gyülekezeti énekké válhasson, örülök, hogy jól

fogadja a többi felekezet is, már rádiós istentiszteleten is énekeltük Smidéliusz Gáborral és Vilmos öcsémmel.

– Van olyan újszövetségi történet vagy példázat, amit nehezebben tudsz elfogadni vagy megérteni?

– Mindennek több arca van, olyan helyet nem tudok, amit teljesen elutasítanék. Természetesen mindenki van elbizonytalanodások és kétségek, Jankovics Marcell mondta, hogy a hívő és az ateista nem ellentét, hiszen az ateista is hívő, aki abban hisz, hogy nincs Isten. A hitnek a kételkedés az ellenpólusa. Ugyanakkor néha még alapigazságokban is képes az ember kételkedni, hiszen az egész

---

Az igazán nehéz kérdésekre csak a hit vagy a művészet tud válaszolni.

Jézus-történet nehezen elfogadható józan ésszel, Mária is megijedt, Józsefet is kellett bátorítani. Az ember például néha csak szimbólumként, előrevetített képként éli meg valakinek a feltámadását. Hányan tudják igazán befogadni a Feltámadást? A ráció ezt nem tudja elérni, csak a hit.

– A gyerekeidnek annak idején megpróbáltad elmagyarázni?

– Nem én! Jártak ők hittanórára. Pál apostol óriási leleménye, hogy van nekünk egy romlandó testünk itt a földön és egy romolhatatlan testünk, és ezt a kettőt ne keverjük össze. Amikor ezt mondta, még nem olvashatta az Evangéliumot. Ez kontrasztban van azzal, hogy Jézus valóságos testben támadt föl és emberekkel találkozott. Ha ez egy másik dimenzió, akkor énram is érvényes? Az igazán nehéz kérdésekre szerintem csak a hit vagy a művészet tud válaszolni.

– Sokszor eszembe jut rólad, hogy a Kaláka név az egész életed mottója is. Család, barátság, közösség, szakma és szórakozás elválaszthatatlanul összefonódva, mindenkitől az kéred és fogadod el, amit adni tud, és te sem fukarkodsz azzal, amid van.

– A Kaláka nevet Mikó Pista papájának, Zoli bácsinak köszönhetjük. Nem is volt konkurens név. Valóban benne van a munka, a multság, a közösség, a folklór... A kezdetekkor, amikor még nem volt mindenkinek meg a maga határozottabb stílusa, az is jellemző volt, hogy mindent együtt találtunk ki. Ma is közösségekben alakulnak ki a dolgok, de már sokkal kiforrottabb formában hozzuk az ötleteket. Valójában minden emberi kapcsolatokról áll, az életemben is ezek határozták meg a végső formákat. Ha a Kalákával nem tudnánk együtt nevetni vagy vacsorázni, akkor nem működne az egész. Nem azon mennek szét a zenekarok, hogy már megint milyen hangot fogtál vagy hamisan énekeltél. A koncepcióbeli különbségek is nagyon hamar kiütököznek, akkor nem is állnak össze.

Szerencsés alkat vagyok. Tudom vinni a kiadót, a fesztiválokat, az együttes szervezését, az önálló kezdeményezéseket – mert a Kalákában szerencsére mindenkinek

vannak külön munkái –, a bibliai albumokat és ez nem okoz feszültséget bennem. Nagyon nem szeretem a veszekedést. Lehet, hogy ez az asztmámmal is összefügg, mert régebben egyszer-kétszer, ha felidegesítettem magam, elkezdtem fulladni, szóval talán ezért is vagyok nagyon kompromisszumkész ember.

– A művészvilágban ez nem feltétlenül könnyű... akadnak, akik ugyanazon a színpadon, sőt egy rendezvényen sem hajlandók együtt fellépni.

– Nálam sosem jut el odáig a dolog, hamarabb elmondom, ha valami bajom van. Talán életemben két emberrel voltam „haragban”. Azt kell mondanom, hogy nincs haragosom, legalábbis nem tudok róla. A templomi alkalmakkor mindig kevés a rendelkezésre álló idő ahhoz, hogy eszembe jusson, kinek is kellene megbocsátanom. Akikkel dolgozom, emberileg is fontosak. Úgy érzem, ők az életünk részei, és nehezen is zavarnék el valakit, aki közeledik hozzám.

– Kapocsban a Művészetek Völgyében, miután végigtold a tíz napot a Kaláka Versudvarban, mindig meglátogatod napközben vagy akár éjszaka a környező programokat is. Mindenre szakítasz időt, ha megállít, és sokan élnek is ezzel. Hogy tudod megőrizni a kíváncsiságodat egy-egy farszto fesztiválnap után?

– Érdekel. Nem kell győzködnöm magam. A közeliakat, a Harcsa Vera, a Muharay és a Folk udvar eseményeit például végig figyelemmel kísérem, de mindig átmegek Taliándörögdre is, megnézni a kiállításokat. Már csak azért is, mert érdekel, hogy mások hogy csinálják másképp. Úgy érzem, ez a nyitottság kölcsönös. Sok művészbárátunkkal adtunk már közös koncertet, feledhetetlen emlék a 40 éves születésnapunkra adott meglepetéskoncert, most az ötvenedikén a Budapest Bárral és szolistaikkal közös hangverseny. Nagy öröm, hogy idén össze a gyerekeinknél is fiatalabb muzikusokból álló underground zenekarok leptek meg minket egy Kaláka-feldolgozásokat tartalmazó lemezzel, *De jó elhagyni magamat* a címe.

– Hogy készülsz a hetvenedik születésnapodra?

– A Várkert Bazárban a 10 évvel ezelőtt bemutatott *Teljesség felé* koncertet ismét előadjuk, jelen állás szerint április 26-án, egyelőre még nem törölték, erre készülök legjobban, *Sebestyén Márti*, *Sebő Feri*, *Both Miki*, *Mókus*, *Palya Bea*, *Bognár Szilvi*, *Szalóki Ági*. Egy ilyen együtténeklés fantasztikus! Ez megint Samu fiam szervezése és ez már a 13. előadás lesz. ♦